Nationaal Park

De Alde Feanen

Jaarverslag 2017

Juni 2018
Auteur: S.J. Haitsma, secretaris NPDAF
Content: Werkgroepen NP De Alde Feanen, secretariaat en provincie Fryslân
Fotografie: It Fryske Gea, IVN en Fonger de Vlas

Voorwoord

De heer S.B. Swierstra

"NP De Alde Feanen moet een aantrekkelijk samenhangend gebied worden, waar natuur, landschap, recreatie en toerisme elkaar versterken tot een factor van betekenis"

Het jaar 2017 stond voor het Overlegorgaan De Alde Feanen in het teken van de landelijke ontwikkelingen. In 2016 hebben we de inzet geleverd voor de verkiezing voor het mooiste natuurgebied van Nederland en 2017 werd dit landelijk verder doorontwikkeld. Deze ontwikkeling is best wel spannend. Voor ons als Nationaal park staat er iets op het spel. De ontwikkelingen zullen leiden tot nieuwe vormen van Nationale Parken en Parken die daar niet aan voldoen zullen hun status de komende jaren kwijtraken.

Het jaar 2017 stond ook in het teken van "het jaar voor 2018". In 2018 wacht ons een mooi cultureel jaar waar we als Park en als gebied op verschillende manieren van kunnen profiteren. Veel activiteiten in 2017 zijn dan ook gericht geweest op de voorbereidingen voor 2018. We hebben een mooie inspiratie sessie gehad voor alle ondernemers in en om het gebied, we hebben ons open weekend Vier de Alde Feanen gekoppeld aan producties van LF2018 en diverse theaterproducties in en om het gebied waar koppelingen mee gemaakt kunnen worden.

De natuur ontwikkelt zich verder in het gebied, door projecten als LIFE en herinrichting. Dit maakt dat we de kenmerkende natuur van het gebied beter kunnen laten zien. We zien de arrangementen voor scholen en excursies ook dit jaar weer toenemen. Er is vooral grote belangstelling voor vaar excursies. Dit is ook bij uitstek de manier om ons mooie gebied in al haar glorie te laten zien.

De hoogtepunten dit jaar waren de gastherenmiddag, de foldermarkt, ons open weekend Vier de Alde Feanen, met een succesvolle open dag van het bezoekerscentrum op de zondag, en de inspiratiebijeenkomst voor LF2018, die we in oktober hebben gehouden. Ook zijn we in 2017 al weer druk in voorbereiding op activiteiten voor 2018. De voorbereidende sessies voor ons open weekend Vier de Alde Feanen en de netwerkbijeenkomsten. Ook hebben we de start gemaakt met twee mooie projecten "Verhalen Vertellen" en "Het nieuwe digitale Platform". Met Verhalen Vertellen zijn we begonnen met het verzamelen van verhalen uit het gebied. Verhalen geven het gebied een ziel en een gezicht. Deze mooie verhalen willen we de komende jaren koppelen aan producten, zoals routes en arrangementen. Het digitale platform gaat onze huidige website vervangen. Met dit platform positioneren we ons als Nationaal Park als gastheer van het gebied en onafhankelijke partij die alle informatie over het gebied en activiteiten in het gebied laat zien.

Tot slot hebben we in 2017 de voorbereidingen getroffen voor het bedrijven netwerk en donateurschap. In 2018 hopen we daar de vruchten van te plukken. Begin 2017 hebben we het partnership met de Rabobank ondertekend, we met meerdere ondernemers in gesprek gekomen door in diverse samenstellingen kennismakingsexcursies te organiseren en we hebben de methodiek voor een donateurschap voorbereid.

Kortom, een actief jaar waarin de nodige stappen zijn gezet. Dit alles om de continuïteit in de organisatie te borgen en te zorgen dat dit mooie gebied als unieke parel midden in Friesland aantrekkelijk blijft voor natuur, recreatie, toerisme en ondernemerschap.

Veel leesplezier gewenst.

Sipke B. Swierstra
Voorzitter Overlegorgaan en Stichting Nationaal Park De Alde Feanen

Inhoudsopgave

Voorwoord – 2

Inleiding - 4

Het Overlegorgaan - 8

De werkgroepen - 14

Monitoring - 23

Financieel - 28

Bijlagen:

1. Criteria Nieuwe Standaard Nationale Parken - 29
2. Resultaten NP De Alde Feanen uit bezoekersonderzoek Natuurgebieden in Friesland - 32

Grutto's in grote getale

"Tijdens een slaapplaatstelling zijn er 5100 grutto's geteld op de Wyldlannen in Nationaal Park de Alde Feanen! Een enorm hoog aantal. Vorig jaar stond dit gebied ook al op nummer 1, als meest bezochte slaapplaats van grutto's in Nederland"

1. Inleiding

Ieder jaar stelt het Overlegorgaan Nationaal Park De Alde Feanen een jaarverslag op. In dit jaarverslag staan de onderwerpen en activiteiten die in 2017 plaats hebben gevonden binnen de organisatie van het Nationaal Park De Alde Feanen. Het doel van het jaarverslag is om de bij het Nationaal Park betrokken organisaties te informeren over de activiteiten en lezers nieuwsgierig te maken om eens een kijkje te nemen in het park.

Wat is een Nationaal Park?

Nationale parken zijn aaneengesloten gebieden van tenminste 1.000 hectare, bestaande uit natuurterreinen, wateren en/of bossen met een bijzondere landschappelijke gesteldheid en planten- en dierenleven, waar tevens goede mogelijkheden aanwezig zijn voor recreatief medegebruik. In nationale parken worden natuurbeheer en natuurontwikkeling geïntensiveerd, worden natuur- en milieueducatie sterk gestimuleerd en vormen van natuurgerichte recreatie als ook onderzoek bevorderd.

20 Nationale Parken in Nederland

In Nederland zijn 20 nationale parken. De 20 nationale parken vormen een staalkaart van de Nederlandse natuur. Van alle voor Nederland belangrijke natuurtypen is er namelijk één in elk Nationaal Park vertegenwoordigd.

Het Nationaal Park De Alde Feanen

Het Nationaal Park De Alde Feanen is ingesteld in 2006 door de minister van LNV (tegenwoordig het Ministerie van Economische Zaken). Het gebied ligt in het hart van de provincie Fryslân, tussen de dorpen Earnewâld, Warten, Grou en De Feanhoop (zie afbeelding). De totale oppervlakte van het Nationaal Park De Alde Feanen bedraagt 4000 ha.

Het gebied is één van de grootste moerasgebieden in Europa. Het gebied kent een grote variatie aan landschappen waaronder moerasbos, rietlanden, zomerpolders, petgaten, legakkers, veenplassen en bloemrijke hooilanden.

Luchtfoto Nationaal Park De Alde Feanen

In het hart van Friesland ligt het ruim 2.000 hectare grote laagveenmoeras De Alde Feanen. Een zeer afwisselend landschap bestaande uit meren, petgaten, rietlanden, ruigten, struwelen en moerasbossen.

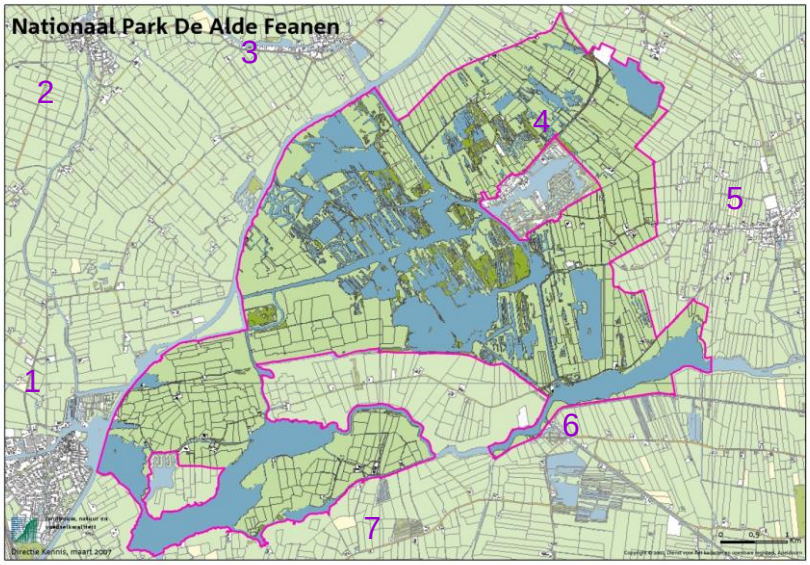

Legenda:

1. Grou
2. Wergea
3. Warten
4. Earnewâld
5. Aldegea
6. De Feanhoop
7. Goëngahuzen

Verder kent het gebied een grote variatie aan planten- en diersoorten.
In het voorjaar broeden bijvoorbeeld ruim 100 vogelsoorten in het gebied.
Verder komen er ruim 450 plantensoorten voor in het gebied. Het Nationaal Park De Alde Feanen heeft een belangrijke functie voor de (Friese) waterrecreatie. De belangrijkste gebiedsbeheerder is It Fryske Gea.

Organisatiestructuur

Overlegorgaan

Het Nationaal Park vindt haar samenwerking in het Overlegorgaan (voortaan OO). Hierin zitten alle betrokken die een rol hebben in of gerelateerd aan het park. Het OO bestaat uit de onderstaande partijen, met daarachter de persoon die de organisatie vertegenwoordigd:

1. Provincie Fryslân: Gedeputeerde J. Kramer
2. Gemeente Smallingerland: Dhr. R. van der Leck
3. Gemeente Tytsjerksteradiel: Dhr. G. Schippers
4. Gemeente Leeuwarden: Dhr. H. van Gelder
5. Regiomarketing: René Jansen
6. It Fryske Gea: Dhr. H.J. de Vries
7. Dorpsbelang Earnewâld, Aldegea, De Feanhoop en Goëngahuzen: Dhr. N. Tilstra
8. Dorpsbelang Warten, Grou en Wergea: Dhr. J. Nauta
9. Vereniging Princenhof/ ERF: Dhr. F. Vogelpoel
10. It Wetterskip Fryslân: Mevr. M.A.J. Jager-Woltgens
11. Watersportverbond Noord: Dhr. J. Woudstra
12. LTO Noord/vereniging voor rietsnijders: Dhr. J. Dijkshoorn
13. De Marrekrite: Dhr. E. Huisman
14. IVN: Dhr. M. Tuit
15. HISWA/ Recron: (agendalid)
16. Friese Milieufederatie: Dhr. P. de Haan
17. Vereniging Friese Rondvaart ondernemingen: Mevr. A.J. de Kamper

Organisatiestructuur

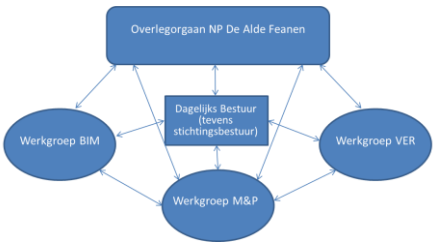

Aalscholvers op het nest

In Nationaal Park De Alde Feanen bevindt zich een grote aalscholverkolonie

Het OO heeft een onafhankelijk voorzitter (dhr. S.B. Swierstra), een secretaris (dhr. S.J. Haitsma) en een notulist (mevr. M. Winters).

Het Overlegorgaan komt twee keer per jaar samen, een voorjaarsvergadering en een najaarsvergadering.

Dagelijks Bestuur

Het Dagelijks Bestuur (voortaan DB) is een afvaardiging van het Overlegorgaan. Het DB borgt een slagvaardige voortgang op de dossiers en bereidt effectieve besprekingen en besluitvorming voor. De taken van het DB zijn:

1. Het aanspreekpunt zijn voor het NP De Alde Feanen
2. Correspondentie ontvangen en behandelen
3. Participeren in gewenste gremia
4. Bespreken van de voortgang van projecten en uitzetten van vervolgacties
5. Voorbereiden agenda Overlegorgaan (agenderen, informeren, bespreken, besluiten)

Het DB bestaat uit:

- Dhr. S.B. Swierstra (onafhankelijk voorzitter)
- Dhr. H. van Gelder (vertegenwoordiger van de bestuurders)
- Dhr. H. de Vries (voorzitter werkgroep BIM)
- Dhr. M. Tuit (voorzitter werkgroep VER)
- Dhr. Dhr. F. Vogelpoel (vertegenwoordiger van de streek)
- Dhr. H.A. Lie (marketing en promotie)

De Secretaris van het OO is tevens secretaris van het DB. De overlegfrequentie van het DB is 6-8 keer per jaar. Naast de overleggen hebben DB leden in diverse gremia geparticipeerd en is ze bij diverse activiteiten aanwezig geweest, zoals Stuurgroep, projectgroep en klankbordgroep Vaarweg Drachten, Secretarissen overleg, Algemeen Bestuur SNP, sessies over landelijke ontwikkelingen NP nieuwe stijl en regionale netwerk bijeenkomsten.

Etende aalscholver

"Vrijwilliger Jan Tuinstra had het geluk deze aalscholver (ielgoes) stoeiend met zijn vangst vast te leggen. Hij doet zijn naam op deze foto eer aan, maar kon de paling uiteindelijk niet behappen"

Werkgroepen

Het OO heeft drie werkgroepen die haar van advies voorzien, de werkgroep Beheer, Inrichting & Monitoring (BIM), de werkgroep Voorlichting, Educatie & Recreatie (VER) en de werkgroep Marketing & Promotie. Daarnaast worden tijdelijke projectgroepen in het leven geroepen, als een specifiek onderwerp dit vraagt.

Stichting Nationaal Park De Alde Feanen

Sinds januari 2015 is een zelfstandige stichting in het leven geroepen. Dit past in de transitie die de organisatie van het park momenteel doorloopt. Een doelstelling van die transitie is komen tot meer zelfstandigheid. Een onderdeel daarvan is dat de inkomsten van het Park voortaan door het Nationaal Park De Alde Feanen zelf zullen worden beheerd. Hiervoor was een rechtspersoon nodig om het geld rechtsgeldig te kunnen ontvangen en beheren. Omdat het OO geen rechtspersoon is moest deze stichting worden opgericht.

De stichting heeft ten doel:

- het beheren van de middelen van het OONPAF;
- het kunnen aangaan van financiële verplichtingen binnen de doelstellingen van het Nationaal Park Alde Feanen en namens het OONPAF;
- het eventueel kunnen optreden als gevolmachtigde namens het OONPAF;
- het verrichten van alle handelingen die met het voorgaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

Het stichtingsbestuur is tevens het Dagelijks Bestuur, met de volgende rollen:

- Dhr. S.B. Swierstra (voorzitter)
- Dhr. Dhr. F. Vogelpoel (secretaris)
- Dhr. H.A. Lie (penningmeester)
- Dhr. H. van Gelder (adviseur)
- Dhr. H. de Vries (adviseur)
- Dhr. M. Tuit (adviseur)

Stichting NP De Alde Feanen heeft een ANBI status

Een ANBI is een algemeen nut beogende instelling. Een instelling kan alleen een ANBI zijn, als ze zich voor minstens 90% inzet voor het algemeen nut.

De stichting heeft duidelijk geen winstoogmerk. De stichting is een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Hiermee zijn gunstige omstandigheid geschapen voor organisaties of individuen die de Nationaal Park organisatie willen steunen door middel van bijvoorbeeld giften.

Opbouw van dit jaarverslag

Het jaarverslag is opgebouwd uit vier hoofdstukken met enkele bijlagen. Hoofdstuk 1 is de inleiding. In hoofdstuk 2 staan de onderwerpen van het Overlegorgaan en het Dagelijks Bestuur, in hoofdstuk 3 de onderwerpen van de werkgroepen en in hoofdstuk 4 het overzicht van de financiën.

2. Overlegorgaan en bestuur

Frequentie

Het Overlegorgaan is in 2017 twee maal bijeen geweest:

- 11 mei: in Hotel Restaurant Ie-Sicht in Oudega.
- 7 december: in het provinciehuis van de provincie Fryslân.

Het Dagelijks Bestuur is in 2007 zes maal bijeen geweest:

- 18 januari
- 1 maart
- 19 april
- 28 juni
- 13 september
- 8 november

De vergaderingen van het DB worden altijd gehouden in het stadshuis van de Gemeente Leeuwarden.

Mutaties

In 2017 hebben zich vier mutaties voorgedaan in het OO:

- Gemeente Leeuwarden: dhr. H. van Gelder is opvolger van Sjoerd Feitsma die begin 2017 de rol van mevr. I. Diks heeft overgenomen. De heer van Gelder neemt daarmee ook zitting in het Dagelijks bestuur.
- Dorpsbelangen EAFG: dhr. N. Tilstra is opvolger van dhr. H. de Vlas
- Marrekrite: Dhr. E. Huisman is opvolger van dhr. L. Touwen
- LTO Noord: dhr. J. Dijkshoorn is opvolger van dhr. J. de Boer

We bedanken de vertrokken vertegenwoordigers voor hun inzet voor het Park en heten hun opvolgers van harte welkom.

De belangrijkste onderwerpen voor die vergaderingen waren:

Ondertekening partnership Rabobank

In 2017 heeft de ondertekening plaatsgevonden van het partnership met de Rabobank Drachten Friesland Oost. Het partnership is tijdens de eerste vergadering van het Overlegorgaan ondertekend door Siebe Meindertsma (directeur Bedrijven Rabobank Drachten Friesland Oost) en Sipke Swierstra (voorzitter Overlegorgaan).

De samenwerking is uniek. Nog nooit eerder kreeg een Nationaal Park in Nederland geld van een bedrijf uit de private sector. De bank geeft aan hiermee “de ontwikkeling van het park op het gebied van recreatie en educatie te willen ondersteunen. Ook kan de bijdrage worden ingezet om de samenwerking en marketing met ondernemers uit de regio te optimaliseren. Growing a better world together!”

De Alde Feanen wil met het geld de recreatie en educatie in en over het park verder ontwikkelen. Ook zal het worden gebruikt om de marketing van het park en de samenwerking met ondernemers te verbeteren. Naast middelen krijgt het Nationaal Park De Alde Feanen ook kennis en een netwerk aangeboden.

Ondertekening door Siebe Meindertsma (directeur Bedrijven Rabobank) en Sipke Swierstra (voorzitter Overlegorgaan)

Meindertsma: “Het Nationaal Park De Alde Feanen dient een maatschappelijk doel en draagt bij aan de welvaart van de omgeving en het welzijn van de mensen die ervan genieten. Daarom steunen we De Alde Feanen met een bijdrage uit het projectenfonds’’

Ontwikkeling bezoekerscentrum

Bezoekerscentrum

"Het bezoekerscentrum is het middelpunt van alle activiteiten die zich afspelen in het Nationaal Park"

Het Landbouwmuseum gaat eind 2017 uit het bezoekerscentrum vertrekken. Vanuit verschillende scenario's is de organisatie van Nationaal Park De Alde Feanen aan het kijken naar de invulling van de ontstane ruimte. In 2017 zit dit nog in de brainstormfase. We hebben ook aan twee deskundigen op het gebied van netwerken bouwen en fondsen betrekken gevraagd daarin mee te denken.

Drie scenario's zijn in beeld:

1. Het invullen van de ontstane ruimte: in de basis zou het dan gaan om een binnen activiteit voor gezinnen, die het verhaal verteld van het gebied en zowel qua inhoud als qua traffic een meerwaarde heeft voor het gebied.
2. Het verbouwen of nieuwbouwen van de huidige locatie: voor de huidige functie is het gebouw te groot. De verbouw of nieuwbouw kan de huidige optimaal tot zijn recht laten komen.
3. Het verkopen van de huidige locatie: het gebouw krijgt dan een nieuwe eigenaar. Keuze is dan om een deel van het gebouw terug te huren of volledig afscheid te nemen van die locatie.

De informatie uit de brainstorm ze informatie kan dienen als invalshoek voor een uitgebreider projectplan. Doel voor de korte termijn is om ondernemers uit te nodigen in te schrijven voor de invulling van dat deel van het gebouw, met de gewenste richting.

Sanering Ald Dwinger en berging Lancaster

Berging van de Lancaster R5682

De eerste periode van de bergingswerkzaamheden start met het plaatsen van een waterdicht schot rond de bewuste plek.

Begin september 2017 is in Nationaal Park De Alde Feanen, de berging van een oud vliegtuigwrak uit de Tweede Wereldoorlog gestart. De Engelse Lancaster werd 75 jaar geleden door afweergeschut geraakt en daarna achtervolgd door een Duitse nachtjager. Al brandend boorde het vliegtuig zich vervolgens in het laagveenmoeras. De berging van de bommenwerper is noodzakelijk, omdat het terrein moet worden schoongemaakt. Het vliegtuig ligt namelijk deels in de oude vuilstortplaats van Leeuwarden (Ald Dwinger) en dit gebied is vervuild.

De eerste periode van de bergingswerkzaamheden start met het plaatsen van een waterdicht schot rond de bewuste plek. Hier wordt het water weggepompt en de grond verwijderd. Vanwege de veiligheid is de Neare Saiter in die periode tijdelijk gestremd geweest en is het vaarverkeer omgeleid. Een speciale afdeling van de Koninklijke Luchtmacht, het Logistiek Centrum Woensdrecht (LCW), heeft bij de berging de leiding.

Vaarweg Drachten

De discussie ronde de vaarweg naar Drachten is een nieuwe fase ingegaan. Het onderwerp is opgenomen in de brede vaarwegvisie welke de provincie Fryslân ontwikkelt. De Provincie Fryslân onderzoekt of de huidige vaarwegen in Fryslân voor beroepsgoederenvervoer voldoende toekomstbestendig zijn, of dat er aanpassingen nodig zijn. Het gaat om de zijtakken van het Prinses Margrietkanaal: de vaarweg naar Heerenveen, de vaarweg naar Drachten en het Van Harinxmakanaal (richting Leeuwarden). De stuurgroep waarin het Nationaal Park participeerde is hiermee opgeheven en het Nationaal Park heeft in de nieuwe projectstructuur zitting in een Bestuurlijk Overleg.

Project Vaarweg Drachten

"Voor de aanvoer naar de haven worden de schepen steeds groter. De huidige vaarweg is daar niet op gebouwd"

Het onderzoek start met een visie op de havengebonden economie van Fryslân. De visie beschrijft de provinciale ambitie. Bij het vaststellen van haar doelen, wordt duidelijk welke maatregelen er genomen moeten worden om deze te behalen. Denk hierbij aan het verbreden, verdiepen of verleggen van de vaarwegen, of het aanpassen van bruggen. Maar het project kijkt ook naar alternatieven, zoals een overslagpunt voor goederen aan het Prinses Margrietkanaal. Er is niet genoeg geld om alle maatregelen uit te voeren. Daarom wordt een brede afweging gemaakt, met thema's als: economie, veiligheid, ruimtelijke impact, beheer en onderhoud, kosten en cofinanciering. Door de mogelijke opties en de gevolgen daarvan inzichtelijk te maken, kunnen Provinciale Staten besluiten welke maatregelen verder uitgewerkt gaan worden.

Eind 2017 is het eerste concept visie gereed. De projectgroep heeft deze ook gepresenteerd tijdens de bijeenkomst van het Overlegorgaan van 7 december Dit project kent een nieuwe structuur.

LF2018

Aangezien 2018 het jaar is waarin Leeuwarden en Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa zijn, hebben we in 2017 voortdurend nagedacht over mogelijke koppelingen met het gebied. Dat is in meerdere gevallen gelukt.

Kernboodschap LF2018

We hebben proberen aan te sluiten bij de kernboodschap. Deze is dat onze wereld sterk verandert. We staan voor grote regionale en tegelijk mondiale uitdagingen op het gebied van natuur en maatschappij. Het programma van Leeuwarden-Fryslân 2018 is het startschot voor een betere wereld. Een jaar waarin we met een groots cultureel programma tonen hoe duizenden Friezen, samen met andere Europeanen, de touwtjes in handen nemen om hun eigen plek tot een betere plek te maken. Een sociaal rijke en biodiverse wereld, gemaakt door kunstenaars, boeren, wetenschappers en jou zelf. Samenwerken met bekenden en onbekenden is het motto. Ofwel zoals de Friezen zeggen, als een Iepen mienskip. Leeuwarden-Fryslân laat zien dat verandering mogelijk is als je durft te dromen, durft te doen en anders durft te zijn. Laat je inspireren, kom naar Friesland en pak samen met ons aan.

Leeuwarden Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa 2018

Voor Nationaal Park De Alde Feanen zijn diverse mogelijkheden om het gebied en haar activiteiten te koppelen aan LF2018

Programma inhoud

Het programma van LF2018 zet de verandering in gang. Royal de Luxe, 11Fountains, de Achtste Dag leren ons dat groot durven dromen ons mogelijkheden geeft die we anders niet ontdekken. Kening fan'e Greide, Farm of the World en Fossiel Frij Fryslân laten zien dat het mogelijk is onze toekomst duurzaam te maken, als we maar het lef hebben te beginnen. En in Lân fan Taal, Lost in the Greenhouse, Strangers on Stage ervaren we de waarde van het verschil. Anders durven zijn, is juist wat ons sterker maakt.

Raakvlakken met het gebied

LF2018 geeft voor een gebied wat onder de rook van Leeuwarden ligt een mooie mogelijkheid om koppelingen te maken. Dan is het in eerste instantie van belang de Ondernemers in en om het gebied zo uitgebreid mogelijk te informeren over het programma en de mogelijkheden om aan te sluiten en arrangementen te maken gerelateerd aan LF2018. Dit hebben we gedaan in Nieuwsbrieven, maar ook in bijvoorbeeld een inspiratie sessie, waarin de organisatie van LF2018 uitleg heeft gegeven en de cultuurmakers zich hebben voorgesteld.

In tweede instantie hebben we met ons open weekend geprobeerd aansluiting te vinden bij cultuurmakers en voorstellingen/activiteiten in het gebied.

Dit heeft geresulteerd in een mooie samenwerking tijdens ons open weekend “Vier de Alde Feanen” met Kening fan’e Greide en de culturele productie Ontwakend Landschap van Pier 21 en verhalen vertellers. Verder zijn er diverse voorstellingen die het gebied op de kaart zetten, zoals Finestra Aperta (Drachten, 6 juni – 1 juli), Gabe Skroar (Grou, 5 juni – 23 juni) en Myn Skip (Earnewâld, 22 sept - 30 sept).

Onze sponsor in natura voor de stichting NP De Alde Feanen

Sinds het ontstaan van de stichting maakt accountantskantoor Propstra de jaarrekening op en adviseert over en ondersteunt bij het voeren van de administratie.

Sponsoren

In 2017 zijn vier overheden en twee private partijen die het Nationaal Park financieel hebben gesteund:

1. Provincie Fryslân (structureel)
2. It Fryske Gea (structureel en in natura)
3. Gemeente Leeuwarden (in natura)
4. Rabobank (3 jaar)
5. Propstra accountancy (in natura)

We bedanken onze sponsoren voor hun betrokkenheid bij het Park.

Landelijke en internationale ontwikkelingen

Het SNP

Het Samenwerkingsverband Nationale Parken is een netwerk van organisaties dat is betrokken bij het beheer en behoud van de nationale parken. Vanuit hun eigen expertise en bevoegdheden dragen zij bij aan de realisatie van topnatuur en topkwaliteit van de beleving van deze natuur in Nederland. In de Stichting SNP zijn deze organisaties verenigd. De Stichting SNP biedt een platform waar de verschillende partijen elkaar kunnen ontmoeten en expertise, ervaringen en ideeën kunnen uitwisselen. Ook het Nationaal Park De Alde Feanen participeert in dit samenwerkingsverband.

Het Algemeen bestuur van het SNP bestaat uit voorzitters van de 20 parken. Hier zijn niet alle parken bij aangesloten. Sinds de Rijksbrede bezuinigingen zijn enkele parken niet meer aangesloten. In 2017 is het AB 4 keer bij elkaar geweest:

- 15 februari
- 6 juli
- 28 september
- 30 november

Het SNP heeft 1 nieuw lid mogen verwelkomen, Nationaal Park Nieuwe Land in oprichting (Oostvaardersplassen en Markerwadden). Verder heeft het SNP een nieuwe voorzitter gekregen, dhr. H. Oosterveld, en heeft het Dagelijks Bestuur een nieuw lid mogen begroeten, mevr. L. Jacobi.

Belangrijkste onderwerp was de landelijke ontwikkelingen met daarin de installatie van het Nationale Parken Bureau en de realisatie van de nieuwe standaard voor nationale parken.

Rijksontwikkelingen

De Tweede Kamer heeft met de indiening van het amendement bij de Begrotingsbehandeling in oktober 2014 opgeroepen om Nationale Parken weer goed op de kaart te zetten. Dit is vertaald naar een verkiezing voor het mooiste Natuurgebied van Fryslân, het inrichten van een organisatie, het ontwikkelen van een internationale marketingcampagne en het ontwikkelen van een nieuwe standaard voor Nationale Parken.

Overzicht van Bidbook indieners

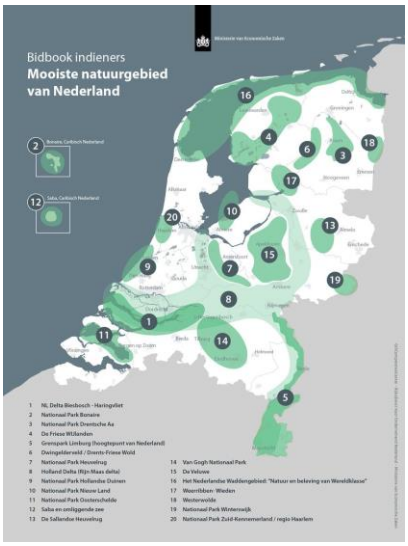

Voor alle Nationale Parken in Nederland wordt een nieuwe standaard ontwikkeld

In 2016 heeft Nationaal Park De Alde Feanen de verkiezing meegedaan samen met de beide Friese Landschappen, Zuidwest en Noardlike Fryske Walden. In dit samenwerkingsverband hebben we een Bidbook ingediend. In de uitslag zijn we niet bij de eerste vier plekken geëindigd, dus mogen nu alleen participeren in de leerkringen die landelijke worden ontwikkeld.

Voor de uitvoering van het amendement is een Nationaal Parken Bureau opgericht. Samen met het Samenwerkingsverband Nationale Parken (SNP) werken ze voor de doorontwikkeling en kwaliteitsverbetering van de Nationale Parken. Hun hoofdonderwerpen zijn:

1. Kwaliteitsverbetering: hiervoor organiseren ze workshops en leerkringen
2. Internationale marketing campagne (i.s.m. de NBTC)
3. Nieuwe standaard voor Nationale Parken

Tegen die achtergrond is gezocht om binnen de kaders van de Wet Natuurbescherming criteria te ontwikkelen waarmee invulling kan worden gegeven aan deze vernieuwde standaard. Dat gebeurt in de vorm van door de Minister van LNV vast te stellen beleidsregels. Beleidsregels, die worden gemaakt en vastgesteld door de minister, geven aan hoe van een bepaalde bevoegdheid gebruik zal worden gemaakt. Beleidsregels zijn daarmee bindend voor de bestuursorganen (i.c. de minister, provincies en gemeenten) en beogen duidelijkheid te scheppen naar de burger toe hoe met een bevoegdheid zal worden omgegaan (i.c. het aanwijzen of intrekken van de aanwijzing tot nationaal park conform artikel 8.3 van de wet natuurbescherming).

In bijlage 1 het eerste concept criteria. De beleidsregels worden begin 2018 vastgesteld en gepubliceerd, en treden op PM in werking.

Europees netwerk

Als Nationaal Park zijn we ook verbonden aan een Europees netwerk van Nationale Parken. Deze organisatie zorgt voor Europese borging van het stelsel, zowel op politiek vlak als ook de netwerkvorming en kwaliteitsverbetering. De meest relevante onderwerpen die in 2017 naar voren kwamen zijn:

- De organisatie van workshops over Sustainable Tourism: 2017 is het internationale jaar van Sustainable Tourism in ontwikkeling. Om dit te vieren organiseert EUROPARC de workshops met als onderwerp Sustainable Tourism in Protected Areas.
- EUROPARC Conference 2017: de EUROPARC Annual Conference en General Assembly vindt plaats in Portugal, van 6 en 10 september. Dit jaar zijn er nog meer mogelijkheden om te netwerken en de resultaten van uw project te delen. Dit jaar, tijdens de Algemene Vergadering, is gestemd voor een nieuwe Raad en Voorzitter.
- Europese dag van parken: 24 mei 2017: dit jaar staat het onderwerp Veranderende klimaat veranderende parken centraal. De belangrijke rol die parken spelen bij de klimaatverandering komt aan bod. Elk jaar organiseren honderden beschermde gebieden evenementen met en voor hun lokale gemeenschappen. Voor de eenduidige uitstraling zijn enkele richtlijnen opgesteld die de parken helpen bij het organiseren van het evenement en communicatiehulpmiddelen beschikbaar gesteld in 20 Europese talen.
- Natura 2000 Award: De Europese Natura 2000-prijs, die de toonaangevende prestaties op het gebied van natuurbehoud eert, is voor een vierde jaar van start gegaan. Elke entiteit die betrokken is bij activiteiten die verband houden met Natura 2000, kan een aanvraag indienen voor een van de vijf Award-categorieën. Bovendien gaat de spraakmakende "EU Citizens 'Award" naar het project die het hoogste aantal nominaties ontvangt door publiek die kan stemmen op de Award-

website.

- Bijeenkomst sectie lage landen: naast de Europa brede bijeenkomsten is er ook een netwerk voor de lage landen. De Low Countries Section brengt uitsluitend Nederlandstalige partners samen om hun bestaande werkingen te delen met collega's. Dit samenwerkingsverband levert de leden bovendien een vorm van medezeggenschap bij de EUROPARC Council. Deze zijn gehouden op 21 en 22 juni in Brussel. De belangrijkste onderwerpen waren het integreren van regionale natuurparken in de EU-politiek, toekomstige samenwerkingsactiviteiten en lobbyactiviteiten in Brussel en kennisuitwisseling.
- Boekpresentatie van 'The taste of Nature": Dit boek is een initiatief van de EUROPARC Federation, met de steun van Slow Food International en de bijdragen die sommige Europese parken hebben geleverd naar aanleiding van hun activiteiten op de EDoP 2016. Terwijl u door de pagina's reist, ontdekt u parken uit heel Europa, die een aantal populaire recepten delen met ingrediënten die u lokaal in deze beschermde gebieden aantreft.
- Webinar Grensoverschrijdende samenwerking in Europese beschermde gebieden: Europa is een complex continent met duizenden jaren menselijke interactie tussen de natuurlijke wereld. De meest voor de hand liggende uitingen van die geschiedenis zijn de vele politieke grenzen die er zijn, en zelfs veranderen in de loop van de tijd. De natuur kent echter geen grenzen. Over heel Europa creëren grenzen kunstmatige barrières voor het beheer van waardevolle natuurlijke hulpbronnen. Waar beschermde gebieden een gemeenschappelijke politieke grens delen, is coöperatief beheer fundamenteel als we een sterker en natuurlijk Europa willen, met positieve relaties tussen landen binnen en buiten de EU. Met dit webinar zijn twee voorbeelden van sterke samenwerking in twee grensoverschrijdende regio's bekeken. Hoe staan ze tegenover managementuitdagingen? Hoe kunnen lokale gemeenschappen en autoriteiten actief worden betrokken? Parken zullen hun dagelijkse ervaringen met werken in een trilateraal en bilateraal park delen en laten zien hoe samenwerking de natuur, culturele diversiteit en de lokale economie ten goede komt.

3. De werkgroepen

In dit hoofdstuk staan de activiteiten van de werkgroepen van het Overlegorgaan. Het Overlegorgaan heeft werkgroepen ingesteld om zich te laten adviseren over specifieke inhoudelijke aspecten die in het Nationaal Park aan de orde zijn.

Waterdiertjes vangen

"Na de suvivalbaan tot rust komen in de zoektocht naar de natuur. Een geweldige ervaring voor jong en oud"

Voorlichting, Educatie & Recreatie

Voor de werkgroep zijn de volgende taken geformuleerd:

1. Leveren van projecten en adviezen aan het OO op gebied beleving en actieve natuuractiviteiten.
2. Elkaar ontmoeten, informeren, delen en afstemmen. Draagvlak creëren.
3. Ontstaan van mooie creatieve ideeën, nieuwe arrangementen en mooie samenwerking.
4. Het ontwikkelen van een meerjarenplan Natuurbeleving & activiteiten
5. Afstemming met en participatie in de werkgroepen BIM en M&A.

De kern is dat actieve natuurbeleving (avontuurlijke, natuurgerichte recreatie) als één van de belangrijkste pijlers van het park wordt neergezet. Individuele partijen in de werkgroep kunnen nog bewuster omgaan met de vraag "wat kom ik halen en wat kom ik brengen". Gelijk aan de BIM is het wenselijk de samenstelling klein te houden en op projectbasis andere mensen (tijdelijk en in wisselende samenstelling) aan te haken.

Vergaderingen

De werkgroep VER is een breed overleg en van groot belang om elkaar te informeren over relevante zaken op het gebied van communicatie en educatie. De werkgroep is in 2017 twee keer bijeen geweest in de brede samenstelling: 28 maart en 7 november.

Belangrijke aandachtspunten van het voorjaarsoverleg op 28 maart waren de gerealiseerde projecten van 2016 en de komende activiteiten. In dit overleg stonden ook voortgang fondsenwerving, Culturele hoofdstad en het vervolg op de poorten/entrees tot het Nationaal Park op de agenda. In het najaarsoverleg van 7 november vormde het jaarplan 2018 het belangrijkste agendapunt.

Naast de brede werkgroep is er sinds 2015 een kleine projectgroep die eens per kwartaal bijeen is geweest om de voortgang van de lopende zaken en projecten door te nemen en af te stemmen. Deze projectgroep bestond uit de secretaris van het Nationaal Park (Dhr. S.J. Haitsma), de beheerder van het bezoekerscentrum (Dhr. S. Laarman), de coördinator V&E (Dhr. J. de Bruin) en Pilat Advies (mevr. E. Pilat/Mevr. L. Grasmeijer). Pilat Advies verzorgt een groot deel van de marketing en promotie van Nationaal Park De Alde Feanen.

Samenstelling Werkgroep VER

In 2017 werd het voorzitterschap van de Werkgroep VER vervuld door de heer M. Tuit (regiodirecteur Noord IVN) en het secretariaat werd vervuld door de heer J. de Bruin (IVN). De volgende leden hadden zitting in de werkgroep:

De heer M. Tuit	IVN, Voorzitter
De heer J. de Bruin	IVN, Secretaris
De heer S.J. Haitsma	Nationaal Park De Alde Feanen
De heer J. Veldboom	Toeristische ondernemers
De heer J. Woudstra	Watersportverbond Noord
De heer. J. Kooistra	ANWB

De heer A. Huitema	It Fryske Gea
De heer A.M.S. Laarman/ De Heer E. del Grosso	It Fryske Gea (Beheerder bezoekerscentrum)
De heer S. Porte	Dorpsbelangen Grou, Wergea & Warten
Mevrouw E. van der Velde	It Fryske Gea (Medewerker V&E)
De heer C. Herrema	Dorpsbelangen Earnewâld, Aldegea, De Veenhoop & Goëngahuizen)
De heer R. Janssen	Toeristenbureau Earnewâld
Mevrouw J. Breembroek	Gemeente Tytsjerksteradiel
De heer W. Jans	Gemeente Smallingerland
Mevrouw H. van der Werff/ Mevr. H. Gaastra	Gemeente Leeuwarden

Mutaties 2017

Dhr. M. Tuit is de nieuwe voorzitter van de werkgroep en opvolger de opvolger van Dhr. F. de Jong (IVN). Dhr. E. del Grosso (IFG) is de opvolger van Dhr. S. Laarman. Mevr, H. Gaastra is namens de gemeente Leeuwarden de opvolgster van Mevr. Van der Werff. De Marrekrite (Mevr. Hofstede) is niet langer vertegenwoordigd in de VER. Hier komt de heer E. Huisman voor in de plaats. Wegens langdurige ziekte kon Mevr. E. van der Velde helaas de vergaderingen in 2017 niet bijwonen.

Activiteiten en resultaten

Dag van het Nationaal Park

Op zondag 22 mei vond de open dag Nationaal Park De Alde Feanen plaats. Deze dag was onderdeel van het brede Fête de la Nature, dat dat weekend ook plaatsvond. Naast de open dag had een aantal ondernemers hun deuren wagenwijd voor het publiek opengesteld. In de promotie is dit gezamenlijk opgepakt. De open dag bij het bezoekerscentrum is in samenwerking met een groot aantal (recreatie)ondernemers opgezet. Er was weer van alles te beleven voor jong en oud. In totaal kwamen er circa 3.500 mensen op dit wederom zeer geslaagde evenement af. Veelal gratis konden zij genieten van al het moois en lekkers dat Nationaal Park de Alde Feanen te bieden heeft.

Op Stap krant

In 2017 is wederom een Op Stap Krant gemaakt. Negen ondernemers hebben een betaalde advertentie geplaatst. De krant is vooral gericht op de bezoeker en geeft vele praktische suggesties voor een onvergetelijke beleving in Nationaal Park De Alde Feanen. De full color krant is in een oplage van 20.000 stuks verschenen en breed verspreid via ondernemers en marketringorganisaties in de regio.

De Alde Feanen Challenge

In 2017 vond de 5e editie van De Alde Feanen Challenge plaats. Deze prachtige 6 of 9-uurs adventure race is ondertussen een begrip geworden. Het evenement zat dit in een mum van tijd vol! In totaal gingen 75 teams van 2 personen de sportieve strijd aan. Dit evenement is alleen mogelijk door de enthousiaste en enorme inzet van een vijftal ervaren outdoor sporters (Dhr. W. Jager, Dhr. B. Dijk, Dhr. C. Boschma, Dhr. T. Wolters en Dhr. W. Woudstra), die dit geheel op vrijwillige basis i.s.m. IVN en It Fryske Gea organiseren. Dankzij de deelnemersbijdragen en een aantal sponsoren (Antea Group, Aannemer A. de Jonge, Bartels Infra BV, Schoonmaakbedrijf Edelweis, De Twirre en De Wartenster) leverde de Challenge een positief resultaat op wat ten goede komt aan het Nationaal Park.

Actief in de natuur

"Op diverse manier over het water klauteren en slingeren en uiteindelijk natuurlijk zwemmen"

De Alde Feanen Challenge

Ook in 2017 weer een mooie editie van De Alde Feanen Challenge. Ook een mooie manier om van het mooie Nationaal Park te genieten. De diversiteit aan uitdagende toestellen en deelnemers is mooi om te zien

Rond het vuur tijdens de open dag

"Brood leren bakken met deeg aan een stok boven een vuur"

Rugzakroutes

In het Nationaal Park De Alde Feanen kunnen kinderen de natuur beleven met al hun zintuigen. De Rugzakroutes helpen daarbij.

Website

De website is één van de belangrijkste communicatiemiddelen. In 2017 werd de website 80.638 keer door een unieke bezoeker bezocht. In het najaar van 2017 is gestart met de bouw van een nieuwe site. De oude was zowel qua uitstraling en functionaliteit sterk verouderd. Naar verwachting zal deze nieuwe site begin 2018 worden gelanceerd.

Folders en brochures

In 2017 zijn i.s.m. It Fryske Gea folders/brochures uitgegeven:

- Activiteitenfolder met daarin het complete jaarprogramma aan excursies en activiteiten.
- Nieuwe kano- en wandelroute.
- Folder rugzakroutes
- Folder gezinsactiviteiten en bezoekerscentrum

Bezoekerscentrum

In 2017 hebben in totaal rond de 40.000 mensen het bezoekerscentrum bezocht. De verhuur van de educatieve routes en de excursies waren net als voorgaande jaren de trekkers van het bezoekerscentrum. Jaarlijks gaan een paar duizend recreanten en met name gezinnen op deze wijze de natuur in. De excursies zijn een belangrijke pijler voor het bezoekerscentrum. Het aantal deelnemers neemt ieder jaar flink toe. In 2016 waren dat er maar liefst meer dan 11.000. In 2016 is de expositie ook uitgebreid met een film waarop webcambeelden van otters die in De Alde Feanen leven worden getoond

Excursies en activiteiten

Door de medewerkster V&E en vrijwilligers van It Fryske Gea worden vele excursies in Nationaal Park De Alde Feanen verzorgd. De medewerkster V&E stelt jaarlijks een excursieprogramma op. De groei van het aantal excursiedeelnemers zette zich ook in 2017 door. Maar liefst 10.639 personen namen deel aan de excursies.

Jeugd en jongeren

Jeugd is een belangrijke doelgroep voor Nationaal Park De Alde Feanen. De V&E medewerker heeft hier een coördinerende rol in. De uitvoering van de excursies en programma's wordt gedaan door enthousiaste en deskundige gidsen van It Fryske Gea. In 2017 organiseerde het Nationaal Park in samenwerking met It Fryske Gea en gingen 1.013 kinderen mee op stap de natuur in. Naast de jeugdexcursies werd in september het scholenprogramma "Natuurspeuren" aangeboden aan de scholen in de gemeente Leeuwarden. Naast de georganiseerde scholenprogramma's namen ook scholen zelf contact op met het bezoekerscentrum om de natuur in te gaan. Een belangrijk onderdeel van het educatieve aanbod zijn de schoolreizen. Vorig jaar hebben 2.333 schoolkinderen hun schoolreisje in De Alde Feanen gehouden.

Rugzakroutes

De rugzakroutes zijn ieder jaar een populair product bij gezinnen en scholen. In 2017 hebben 2.135 kinderen een van de rugzakroutes gelopen. De kinderen konden kiezen uit het klein kikkerpad (4-6 jr), Kikkerpad (7-12 jr), Otterpad (7-12 jr), Fûgelpaad (7-12jr), Avonturenpad (7-12jr) en waterdiertjes (4-12 jr). Het meerendeel van de rugzakroutes zijn in het educatiebos "It Pettebosk", maar ook in Lytse Mar, Jan Durkspolder en Wikelsân.

Beheer, Inrichting en Monitoring

Bloedrode Heidelibel

"De bloedrode heidelibel voelt zich thuis in het Nationaal Park De Alde Feanen. Hij houdt van gebieden met stilstaande tot langzaam stromende wateren en er dient voldoende onderwatervegetatie aanwezig te zijn met boven het water uitstekende planten als riet en bies"

Voor de werkgroep zijn de volgende taken geformuleerd:

1. Het uitwerken en doorspreken van "werken" voor het Nationaal park
2. Het werven van draagvlak voor deze "werken" via informatie-uitwisseling met lokale betrokkenen.
3. Advies uitbrengen aan het Overlegorgaan, over beheer, inrichting en monitoring.
4. Het inbrengen van regionale signalen in de werkgroep, en desgewenst naar het OO.
5. Jaarlijkse monitoring van enkele maatregelen uit het programma van Natura 2000.
6. Het actualiseren en monitoren van het Beheer en Inrichtingsplan plus, voor de onderdelen Beheer, Inrichting en Monitoring.
7. Afstemming met en participatie in de werkgroepen VER en M&A.

Voor het uitvoeren van deze taken is meer afstemming nodig met het OO. Hiervoor zouden de werkgroepen en de secretaris van het OO meer contact met elkaar moeten zoeken. In ieder geval is voorafgaand aan elk OO afstemming wenselijk over de agenda en de status van de thema's. Hierdoor kunnen voorstellen goed voorbereid op de agenda van het OO worden geplaatst en kan het OO op zijn beurt input van de werkgroep vragen op het gebied van inhoud en draagvlak.

Vergaderingen

De werkgroep BIM is in 2017 2 keer bijeen geweest. Op 8 februari is in het overleg van de BIM gesproken over onderwerpen als:

- Onderzoek naar vergroten van de herkenbaarheid bij het binnenkomen van NPAF in de dorpen dit d.m.v. aanleg van entreepoorten.
- (Kunst)projecten die tijden in het KH2018 gaan spelen.
- Evaluatie lopende projecten binnen NPAF als Life-project, sanering Ald dwinger en herinrichting De Burd.
- Evaluatie van de verkiezing Mooiste Natuurgebied in Nederland.

De najaarsvergadering van De BIM vond plaats op 11 oktober, hier kwam o.a. aan bod:

- Voor de recreatiemonitoring kan het NPAF meeliften in een landelijk monitoring.
- Er is veel publiciteit (ook vanuit buitenland) geweest in het kader van de berging van de Lancaster.

Samenstelling

In 2017 werd het voorzitterschap van de Werkgroep BIM vervuld door de heer H. de Vries (directeur IFG) en het secretariaat werd vervuld door de heer F.J. de Jong (IFG). De volgende leden hadden zitting in de werkgroep:

H. de Vries (voorzitter)	It Fryske Gea, voorzitter
F.J. de Jong	It Fryske Gea, secretaris
S.J. Haitsma	NP De Alde Feanen
C. Herrema	Dorpsbelang Earnewâld en De Feanhoop
H. de Groot	Dorpsbelang Warten, Wergea en Grou
D. Visser	Gemeente Tytsjerksteradiel
W. Jans	Gemeente Smallingerland
G. de Boer	Gemeente Leeuwarden
O. Wijnen	Vereniging Princehof
J. de Bruin	IVN
U. Postma	Vereniging van rietsnijders
J. Spijkstra	Beroepsbinnenvisserij

Educatie in het water

"Tijdens een warme dag lekker in het water lopen op zoek naar de diversiteit aan planten in het water"

Mutaties

De heer H. Valk van de Provincie Fryslân heeft in verband met het verkrijgen van een nieuwe baan binnen de Provincie afscheid genomen van de BIM. Er is nog geen plaatsvervanger benoemd.

Beheer

Algemeen

Het jaar 2017 was, evenals 2016, een goed groeiseizoen. Vanaf de zomermaanden tot aan de winter was het erg nat, dit had zijn weerslag op de beheeractiviteiten en dan met name het maaien van de botanische graslanden. Maar alle noodzakelijke werkzaamheden zijn uitgevoerd. Er was dit jaar ook een primeur, de zeearend broedde met succes in het gebied wat veel belangstelling opleverde.

LIFE, Booming Business

Na het drukke uitvoeringsjaar 2016 keerde de "rust" qua uitvoeringswerk in 2017 neer. Naast herstelwerk binnen de waterrietmaatregelen gingen het baggeren en de ontwikkeling van onderwatervegetatie door.

Herstel waterriet

Door de waterpeilen te laten fluctueren binnen de waterrietpolders Koaiskrite, Lytse Saiterpolder en Headamskampen heeft de rietgroei zich verder kunnen uitbreiden. Daarnaast zijn er nog enkele duizenden rietstekken gezet in de Lytse Saiterpolder.

Baggeren vaarwegen, luwe boezemdelen en enkele petgaten

De aannemer van het baggerwerk heeft na het baggeren van de vaarwegen in 2016 de werkzaamheden voorgezet in de grote luwe boezemdelen van o.a. de Grutte Krite, Sânemar, Holstmar, Saiterpetten en het Meindertswiid. Voor 2018 staan dan nog enkele petgaten op de planning. En met die planning wordt het spannend, het is ook geen eenvoudige opgave om binnen 2,5 jaar 300.000m3 fosfaatrijke bagger te verwijderen uit het gebied en te transporteren middels leidingen naar het grootste tijdelijke baggerdepot van Fryslân bij Oudega.

Ontwikkeling onderwatervegetatie

Op veel plaatsen in de Alde Feanen ontbreekt de aanwezig van onderwatervegetatie. In het Life-project is herstelactie opgenomen met een oppervlakte van 70-80 hectare. Enkele gebieden waar maatregelen getroffen worden zijn o.a. Izaakswiid, Joekjes Jonges, Wytlok en 4- Mêd.
De maatregelen die plaatsvinden zijn; afsluiten van de boezem middels "tijdelijk" damwanden, het afvissen van bodem woelende vis, het enten van waterplanten en het verwijderen van bagger op enkele plekken. Na het afsluiten van de petgaten is begin 2017een start gemaakt met het afvissen. Van de 12.000 kg gevangen vis was 85% brasem, al deze vis is overgezet op de Friese boezem. Het resultaat van deze actie was enorm! Daar waar bijvoorbeeld het Izaakswiid normaal een doorzicht had van 30 cm, ging het door zicht naar 140 cm. En dat had gelijk invloed op de (geënte) onderwatervegetatie dat de kans kreeg zich te ontwikkelen. In 2018 krijgt dit middels monitoring vervolg.

Herinrichting De Burd

Voor aannemer Vos was het afgelopen jaar lastig werken, met name grondverzet is gebaat bij droog weer en dat viel niet mee met alle neerslag. Toch heeft de aannemer goed zijn best gedaan. De doorgraving is voltooid en zal in 2018 geopend worden. De kaden zijn voor 95 % klaar en wordt begin 2018 afgerond. Naast de afronding van deze werkzaamheden is Provincie Fryslân samen met Arcadis bezig met de voorbereiding voor de aanleg van een nieuw fietspad, een composteerplaat voor It Fryske Gea en het opschonen van De Luts.

Sanering Ald Dwinger en berging lancaster

De Provincie Fryslân heeft het aanbrengen van de damwand met daarachter stortsteen afgerond. Dit is gedaan om de uitspoeling van de fysieke vervuiling te voorkomen. In 2019 zullen de opvaarten dan nog verondiept worden. In september heeft in opdracht van de gemeente Leeuwarden de berging van de Lancaster uit WO2 plaatsgevonden. Een spannende maar bovenal zorgvuldige operatie die veel belangstelling kende in binnen- en buitenland. Bij de berging zijn stoffelijke resten gevonden, nader onderzoek van de afdeling BITKL van Defensie zal moeten uitwijzen om wie van de bemanning dit gaat. In opdracht van de Provincie Fryslân heeft Landschapsarchitecte Nynke Rixt Jukema als gedenkteken een zwaluwhaven ontworpen. Deze zal samen met een tentoonstelling, eveneens door haar ontworpen, op 15 april 2018 in het bijzijn van nabestaanden geopend.

Foldermarkt

De foldermarkt was ook in 2017 een mooi succes. Vele ondernemers hebben folders uitgewisseld en we hadden enkele mooie sprekers.

Marketing en Promotie

Taken van de werkgroep

Taken van de werkgroep zijn:

- Realisatie marketingplan voor NP De Alde Feanen: een actief document dat jaarlijks wordt geëvalueerd en bijgesteld
- Het OO adviseren over het vermarkten van het park en mogelijke verdienmodellen daarbij.
- Zorgen voor draagvlak voor Marketing en Promotie in de streek.
- Het betrekken en meenemen van de hele streek in de plannen en richting.
- Verwerven van gelden voor het behalen en ondersteunen van de doelstellingen van het NP De Alde Feanen.
- Participeren in de drie streken.

Vergaderingen

De werkgroep Marketing & Promotie is in 2017 4 keer bijeen geweest: 7 februari, 16 mei, 12 september en 7 november.

Samenstelling

In 2017 werd het voorzitterschap van de Werkgroep M&P vervuld door de heer S.J. Haitsma en het secretariaat de heer J. de Bruin. Voor de werkgroep zoeken we nog om vertegenwoordiging van Wergea en De Feanhoop. De volgende leden hadden zitting in de werkgroep:

Dhr. S.J. Haitsma	NP De Alde Feanen, voorzitter
Dhr. J. de Bruin	IVN, secretaris
Dhr. C. Herrema	Marketing Earnewâld
Dhr. I. Krikke	Marketing Grou
Mevr. Aline de Jong	Marketing Aldegea
Mevr. W. Okkema	Marketing Aldegea
Dhr. J. Nauta	Marketing Warten
Elizabeth Pilat/ Lisette Grasmeijer	Marketing Nationaal Park De Alde Feanen
Dhr. H.A. Lie	Lid Dagelijks Bestuur NP De Alde Feanen

Activiteiten

Foldermarkt en inspiratielezing

Op 10 april 2017 is er een foldermarkt en inspiratielezing georganiseerd. 80 ondernemers waren hierbij aanwezig in de Buitenplaats in Earnewâld. Blogger Marleen Brekelmans van bijzonderplekje.nl was (opnieuw) uitgenodigd en gaf praktische online marketing tips aan de aanwezigen. Ze had al eerder het park bezocht met het Bloggersevent.

Fête de la Nature

Ook in 2017 hebben we het open weekend van het gebied gevierd. Gedurende de twee dagen waren er weer vele activiteiten om de natuur optimaal te beleven.

Na de presentatie was er een foldermarkt waar ondernemers hun nieuwe folders konden uitwisselen en met elkaar konden bijpraten. Bekijk hier het persbericht over de avond.

Uitje gastheren

Voorafgaand de avond was er een uitje met de gastdames en -heren van het park. Hier is een rondvaartocht voor georganiseerd met de Blaustirns en een diner bij de Buitenplaats.

Fête de la Nature – Vier De Alde Feanen

Op 20 en 21 mei is voor de 3e keer 'Fête de la Nature – Vier De Alde Feanen' georganiseerd. Zestien bedrijven uit de omliggende dorpen deden aan het evenement mee. Ze boden diverse gratis activiteiten aan: nachtvaartocht, huifkartocht, kruiden- en theaterwandeling, creatieve workshops en kanovaren. In hetzelfde weekend vond ook de open dag van het Bezoekerscentrum plaats en was de opening van het watersportseizoen in Grou. Het evenement werd op de vrijdag geopend door gedeputeerde Johannes Kramer en Anne Leeflang van de organisatie van Fête de la Nature. Voor het weekend was er weer een programmakrant gemaakt met al het aanbod in de omliggende dorpen. Ook is er een persbericht en een aftermovie gemaakt voor het evenement.

Inspiratiefestival

Een dag eerder dan de provinciale aftrap, werd het startsein voor Culturele Hoofdstad 2018 in Noordoost Fryslân gegeven. Maandagavond 2 oktober kwamen ruim 200 toeristische ondernemers en cultuurmakers uit naar Earnewâld om informatie uit te wisselen, elkaar te inspireren en mogelijkheden voor samenwerking te verkennen op het inspiratiefestival LF2018.

Directeur LF2018 Tjeerd van Bekkum

Het festival werd georganiseerd door Stichting Regiomarketing Toerisme, in samenwerking met Leeuwarden-Fryslân 2018, Mark Fryslân, Nationaal Park De Alde Feanen en Gemeente DDFK, Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen.

Directeur Tjeerd van Bekkum van Leeuwarden-Fryslân 2018 opende het festival. ,,Van de programmering rond Culturele Hoofdstad 2018 vindt 40% van in Leeuwarden plaats en 60% in de rest van Fryslân: de mienskipsprojekten maken dat verschil. Deze projecten laten zien dat LF2018 in alle hoeken van Fryslân leeft. Om al die projecten uit te kunnen rollen moeten ondernemers met elkaar aan de slag. Dit inspiratiefestival is een goede start om de samenwerking te zoeken.''

Campagneleider Hanita van der Schaaf

Campagneleider Hanita van der Schaaf van Merk Fryslân presenteerde vervolgens de toeristische kansen. ,,In Noordoost Fryslân worden -van alle regio's- de meeste mienskipsprojekten georganiseerd. Zorg dat je daar als toeristische ondernemer van profiteert." Van der Schaaf motiveerde de aanwezigen om aan te haken bij de provinciale marketing, zowel online als offline: "Maak een profiel aan op www.friesland.nl, bestel een merchandisepakket, gebruik de online toolkit en deel je berichten met #LF2018, want samen hebben we een heel groot bereik.''

Elizabeth Pilat, coördinator van stichting RegioMarketing Toerisme sloot het middagprogramma af met een oproep: ,,Zoek elkaar en de samenwerking op! Wij kunnen daarbij helpen met workshops zoals doelgroepbepaling, arrangementen en routes maken of promotie.''

Tijdens het avondprogramma presenteerden twintig mienskipsprojecten uit Noordoost Fryslân zich. In drie gespreksrondes werden ideeën uitgewisseld en samenwerkingen gesmeden.

Plenair waren in de theaterzaal enkele sprekers

Voorzitter van stichting RegioMarketing Toerisme Fokko Eybergen: ,,Wij denken dat cultuurmakers en toeristische ondernemers elkaar kunnen versterken door bijvoorbeeld arrangementen, interessante routes en promotie. Maar dan moeten ze elkaar wel kennen. Daarom hebben we deze dag georganiseerd.''

Jolanda Booi van het project Silence of the Bees was als projectorganisator aanwezig: ,,Ik kreeg de tip om ondernemers meer bij het project te betrekken. Daarom gaan we binnenkort een speciale bijeenkomst voor hen organiseren." Toeristisch ondernemer Bert Gommers van B&B De Bloemenhoeve in Burdaard gaat een cultuurarrangement voor zijn gasten overwegen. ,"De avond bracht mij nieuwe contacten, ideeën en inspiratie!''

Eybergen was blij met de opkomst, de vele ideeën en de verbindingen die werden gelegd: ,,Zowel bij de presentaties als bij de tafelgesprekken zijn vanavond zijn veel ogen open gegaan. Het is uniek hoe toerisme en cultuur hier samenkwamen.''

Digitale zichtbaarheid Nationaal Park De Alde Feanen

De website van Nationaal Park De Alde Feanen voldoet prima als corporate website met daarop feitelijke informatie over het park en het bezoekerscentrum. De website biedt echter geen mogelijkheden om het park en de regio via de digitale snelweg te vermarkten. Marleen Brekelmans gaf in haar presentatie op 10 april ook aan dat ze een overkoepelend platform mist waar ze geïnspireerd wordt wat er in het park te beleven valt.

Deelnemers gaan het gesprek aan

De werkgroep Marketing en Promotie heeft aangegeven graag een platform op internet te willen ontwikkelen waar alle facetten van het park en de omgeving zichtbaar worden. Dit platform dient als inspiratiebron voor de bezoeker én de natuurliefhebber. In mei is Pilat Advies begonnen met het opstellen van een onderzoeksopzet. Het idee was om bij 10 partijen te inventariseren wat de wensen en behoeften zijn m.b.t. digitale zichtbaarheid. Echter, door de zomervakantie was het bij de meeste partijen niet mogelijk om een gesprek in te plannen. De werkgroep M&P heeft in september besloten om door te pakken en op basis van twee oriënterende gesprekken een nieuw platform te gaan bouwen. Tijdens de laatste werkgroep M&P van 2017 zijn de eerste schetsen voorgelegd. Deze zijn ook voorgelegd aan het DB. Op basis daarvan is de site ontwikkeld.

Reguliere (advies)werkzaamheden

In 2017 heeft de werkgroep Marketing en Promotie bij diverse (advies) werkzaamheden geholpen:

- De Freek Vonk audiotour in de (inter)nationale app Izi Travel zetten
- Bijhouden gepubliceerde artikelen Bloggersevent Nationaal Park De Alde Feanen
- Opstellen en versturen van een interne nieuwsbrief (juni 2017)
- Schrijven van een persbericht omtrent samenwerking Rabobank en Nationaal Park De Alde Feanen
- Promoten van de promo-film via social media kanalen van het park
- Hulp bij het maken van de Opstapkrant: tariefkaart, evenementen en inhoudelijke check
- Organisatie van diverse individuele persreizen (in samenwerking met Merk Fryslân)
- Fotobank foto's Fonger de Vlas beschikbaar stellen aan ondernemers
- Overige reguliere (advies) werkzaamheden zoals bijeenkomsten (voorbereiden) met de werkgroep M&P

Centrale afsluiting van de avond

Facebook Nationaal Park De Alde Feanen

Ook op Facebook is het Nationaal Park steeds actiever. De community wordt steeds groter wat de bekendheid van het gebied ten goede komt.

Plus- en verbeterpunten

In de marketingstrategie van 2015 zijn twee adviezen gegeven:

1. Intern – binnen beginnen is buiten winnen – breng een intern veranderproces opgang. Zorg voor een goede interne informatievoorziening richting stakeholders, waaronder toeristische ondernemers.
2. Extern – ondernemers zijn aan zet – zorg dat de omliggende toeristische ondernemers het verhaal van het Nationaal Park De Alde Feanen goed kunnen vertellen aan hun gasten.

Interne communicatie

Voor het eerste advies is er naast de oprichting van een Facebookgroep, drie keer (in twee jaar) een nieuwsbrief verstuurd met informatie over de lopende projecten. Verder is er voor de verbetering van de interne communicatie nog geen actie ondernomen.

Externe communicatie

De externe communicatie gaat steeds beter. Hierbij horen het nieuwe digitale platform, het project ‘Verhaal van de Alde Feanen’ en Fête de la Nature/Vier de Alde Feanen. Dit zijn goede voorbeelden waar ondernemers zelf aan zet zijn en gezamenlijk het Park op de kaart kunnen zetten. Deze projecten en evenementen dragen bij aan het positioneren van het park, maar ook de samenwerking van ondernemers.

Met het samenwerkingsverband De Friese WIJlanden zijn we een andere weg ingeslagen. Voor de wedstrijd ‘Nationale Parken van Wereldklasse’ hebben we een gezamenlijk Bidbook gemaakt, waarin het lastiger was het Nationaal Park De Alde Feanen te positioneren/promoten. Als we in de toekomst daarmee verder gaan, moeten we goed kijken naar de positionering van de beide merken ten opzichte van elkaar.

4. Monitoring

De Zee Arend in De Alde Feanen

Ook de zee arend is in 2017 weer in het gebied geweest. Via foto en film zijn diverse volwassenen en jonge zeearenden vastgelegd.

Om accuraat te kunnen inspelen op ontwikkelingen op ingezet beleid op het gebied van beheer, recreatie, educatie en marketing is het van belang dat er monitoring plaatsvindt in en rond het gebied van de Alde Feanen.
De natuurmonitoring wordt uitgevoerd door It Fryske Gea (al dan niet met behulp van externe onderzoeksinstellingen), de Provincie en het Waterschap. Deze monitoring is van belang in verband met de subsidiëring van delen van het beheer en uitvoering. Echter ook om de ontwikkeling te volgen van ingezette maatregelen in het kader van Natura 2000, het LIFE-project en de KRW (Kader Richtlijn Water).

Op het gebied van recreatieontwikkeling worden deels door de Provincie en deels door het Nationaal Park de Alde Feanen zelf gemonitord. Het exacte aantal bezoekers aan het gebied zelf is slecht te meten. Dit komt omdat het een open gebied is met diverse toegangswegen over de weg en over het water. Alleen de bezoekers die zich melden in het bezoekerscentrum of meedoen aan een activiteit, kunnen worden geregistreerd. De overige bezoekers proberen we via enquêtes en tellingen in beeld te krijgen. In 2016 is geen uitgebreide recreatiemonitoring aan de hand van enquêtes in het gebied uitgevoerd.

Bezoekers aan bezoekerscentrum en activiteiten

Het aantal bezoekers aan het Bezoekerscentrum (ca. 40.000) is ongeveer gelijk gebleven. Dit getal is een schatting. Vanaf 2018 gaan we elke bezoeker letterlijk tellen. Bovendien worden de bezoekers met gratis entree (leden en donateurs) en de excursies (ook gratis toegang) niet meegerekend.

In de activiteiten van het bezoekerscentrum zien we in het totaal een stabilisatie optreden (zie onderstaande tabel). Vooral naar de excursies op aanvraag en de rugzakroutes/kinderfeestjes is steeds meer vraag. De schoolreizen stabiliseert. Om hierin te groeien zullen we meer capaciteit moeten hebben voor de begeleiding.

Excursies bezoekerscentrum	2014	2015	2016	2017
Reguliere excursies	1.277	2.138	2.371	1.995
Jeugd excursies	707	723	1.259	1.013
Excursies op aanvraag	4.137	3.290	2.520	3.163
Rugzakroutes/kinderfeestjes	1.362	1.175	1.911	2.135
Schoolreizen	2.316	2.290	2.672	2.333
Totaal	9.799	9.616	10.733	10.639

Reguliere activiteiten bezoekerscentrum

Het totale bereik op Facebook

In onderstaande de grafieken. Het totale bereik op Facebook is in 2017 meer dan verdubbeld.

Daarnaast organiseert het Nationaal Park jaarlijks een Challenge en haar open dag. De challenge is een zeer specifieke doelgroep. Het park organiseerde de challenge in 2017 voor de vijfde keer. Gelijk aan vorig jaar is het maximaal aantal deelnemers bereikt (140), deze keer met zelfs een wachtlijst. Een mooi resultaat. De open dag wordt steeds populairder. Nadeel is dat we hier nooit specifieke tellingen op hebben gedaan, dus de aantallen zijn schattingen. We schatten dat we nu tussen de 3.500 en 4.000 bezoekers zitten.

Website en sociale media

De belangstelling voor website en sociale media is een mooie ontwikkeling te zien.

Het gemiddelde bereik per bericht op Facebook

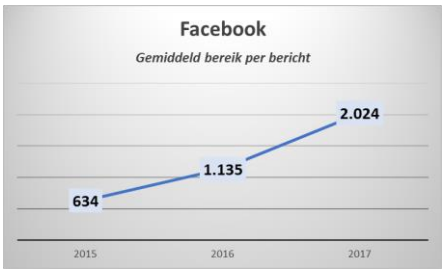

Het bereik per bericht is in 2017 bijna verdubbeld.

Zowel voor de website als voor de sociale media kanalen is geleidelijk meer belangstelling en een beter bereik. In onderstaande tabel de cijfers over de afgelopen vier jaar.

Website en sociale media	2014	2015	2016	2017
Websitebezoek	55.000	64.380	75.681	80.638
Twitter account NP	698	752	995	2.619
Twitter account IFG	1.440	1.800	2.450	2.619
Facebook NP	535	784	1.816	1.964
Facebook IFG	1.359	1.700	7.884	9.266

Belangstelling website en sociale media

Brugtellingen

Cijfers over de intensiteit van de recreatievaart in de Alde Feanen zijn maar heel beperkt beschikbaar. Het registreren van vaartuigen gebeurt alleen bij bruggen waar de brugwachter de brug moet openen om vaartuigen te laten passeren. Vaartuigen die onder een gesloten brug door kunnen varen worden niet geteld. De bruggen in Wergea en Warten zijn lage bruggen die voor de meeste boten wel geopend moet worden. De Hooidambrug is een hoge brug waar een deel van de recreatievaart onderdoor kan varen, zonder dat de brug open hoeft.

Het aantal bootpassages is in 2017 bij alle drie bruggen gestegen ten opzichte van het jaar daarvoor. Bij Wergea werden ruim 2800 passages geregistreerd. Hoewel dit een forse toename is ten opzichte van 2016, is dit aantal toch nog flink lager dan in de periode 2012-2014 toen er jaarlijks wel vierduizend bootpassages waren. Bij Warten passeerden 12 duizend boten, iets meer dan het jaar daarvoor. De Hooidambrug had een stijging van ruim 5%. Met bijna 13.800 bootpassages was dit het hoogste aantal van de afgelopen vijf jaar. In onderstaande tabel de cijfers.

Brugtellingen	2014	2015	2016	2017
Wergea (97cm)	3.998	3.475	2.489	2.823
Warten (74)	11.706	13.762	11.896	11.998
Hooidambrug (2,72)	12.622	12.715	13.044	13.771
Totaal	28.326	29.952	27.429	28.592

Bruggen met doorvaarthoogte en aantal passages recreatievaart

Brug bij Warten

Midden in het dorp staat de mooie brug van Warten. Via Warten is over het water het Nationaal Park prima te bereiken. Wandelaars en fietsers kunnen vanuit Jachthaven Wartena met de veerboot "De Oerhaal" naar het gebied worden gebracht.. Het hierop aansluitende (fiets)pad gaat langs het water van de Lange Sleat richting Earnewâld.

Van de Hooidambrug zijn gedetailleerdere gegevens per maand en per boottype beschikbaar. In onderstaande grafiek zijn de passages van de Hooidambrug weergegeven voor de periode 2013-2017, uitgesplitst naar beroepsvaart en recreatievaart. De toename in 2017 komt volledig voor rekening van de recreatievaart. Dat is voor het eerst sinds een aantal jaren. De beroepsvaart is vrijwel gelijk gebleven.

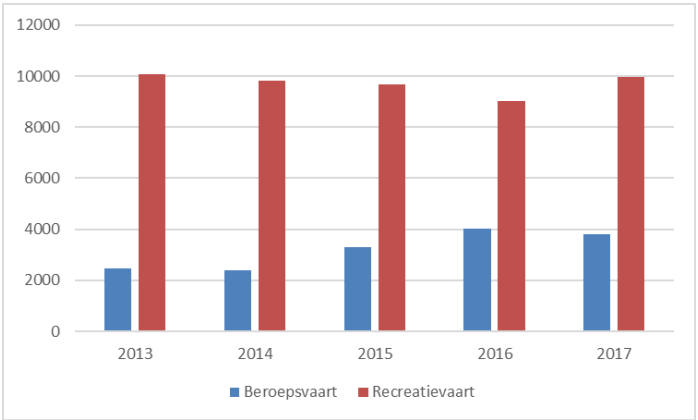

Brugpassages Hooidamsloot 2013-2017, recreatievaart en beroepsvaart

Tenslotte zijn de passages ook weergegeven per maand en per boottype. De intensiteit van de beroepsvaart is over het hele jaar vrij constant met elke maand 200-300 passages. Alleen in maart en april waren de aantallen iets hoger. De recreatievaart is heel sterk seizoengebonden. Het voorseizoen begint in april en het naseizoen eindigt in oktober. Augustus is veruit de drukste maand met bijna 3000 bootpassages.

Aanlegsteigers van de Marrekrite

De Marrekrite heeft ook in 2017 weer diverse steigers vernieuwd en extra steigers aangelegd.

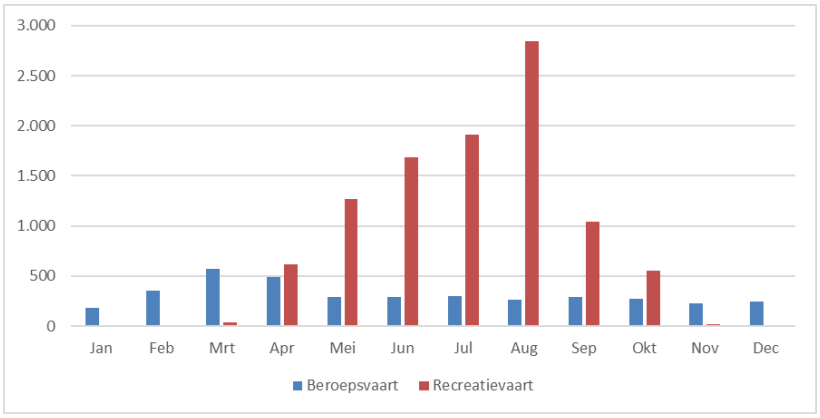

Brugpassages Hooidambrug per maand, 2017

Luchtfoto's

De Marrekrite verzorgt sinds 1957 de aanleg en onderhoud van aanlegplaatsen in de provincie Friesland. Om de intensiteit van het gebruik te bepalen wordt op verschillende manieren gemeten. Jaarlijks worden onder andere tellingen uitgevoerd van de ligplaatsen vanuit de lucht op tijdstippen dat verwacht kan worden dat deze goed bezet zijn, vanaf ca.16:30 uur. Over het gehele gebied zijn foto's genomen. De foto's zijn vervolgens gekoppeld aan de Marrekrite Ligplaatsen Atlas, 2015. Daarbij is de 1ste Pinksterdag als ijkpunt genomen. Het resultaat voor Nationaal Park De Alde Feanen staat in onderstaande tabel.

Locatie:	2015	2016	2017
De Saiterpetten:	9	2	29
De Holstmar steiger:	14	4	17
De Hanse Mar:	6	3	5
De Grutte Kritte:	20	3	16
De Geeuw:	30	7	36
Rengerspolle:	57	45	56
Overigen:	69	33	97
Totaal:	205	97	256

Aantal boten in het gebied op ligplaatsen van de Marrekrite

Ten opzichte van de afgelopen twee jaren, en vooral vorig jaar, zien we een sterke stijging. De interpretatie van deze luchtfoto-tellingen is lastig en daarmee is het ook moeilijk om hier conclusies uit te trekken. Ten eerste omdat we maar 3 jaren data hebben. Ten tweede omdat weersinvloeden een enorme sterke rol spelen. In onderstaande de weersomstandigheden tijdens de drie weekenden (weerstatistieken.nl, De Bilt).

jaar	datum	max	min	neerslag	zon
2015	24-5-2015	19,9	2,5	0,8	13,8
2016	15-5-2016	12,1	5,3	0,1	7,3
2017	4-6-2017	19,5	8,7	0	11,4

Weersomstandigheden eerste Pinksterdag tijdens vluchten

In de vluchten zien we voor 2017 een mooie stijging van het gebruik van ligplaatsen. De dip in 2016 is echter wel te verklaren, vanwege het slechtere weer (kouder en minder zon).

Overzettingen met pontjes

In het Nationaal Park De Alde Feanen bevinden zich diverse pontjes, die auto's, fietsers en wandelaars over het water brengen. De bekendste pontjes en tevens meest gebruikte zijn de "Hin en Wer" in Earnewâld en "De Grietman" bij de Hooidammen. Veel mensen maken hier gebruik van om bijvoorbeeld de beroemde pontjesroute te volgen. Het aantal mensen wat over wordt gevaren wordt door de schippers geteld en is daarmee ook een mooie graadmeter voor de drukte in het gebied. In onderstaande tabel de cijfers van de afgelopen drie jaar.

De Grietman bij de Hooidammen

De Grietman is de pond die over de Wide Ee vaart en mensen van de Hooidammen naar de Feanhoop of andersom brengt.

Pontjes	2013	2014	2015	2016	2017
Zonnepont Schalkediep (Suwâld)	12.740	14.200	11.700	14.480	16.089
De Oerhaal (Warten)	10.800	13.100	13.144	15.711	16.125
De Grietman (Hooidammen)	30.500	33.000	30.500	31.155	28.777
Hin & Wer (Earnewâld)	48.000	50.000	50.000	54.300	52.500
Snoekcbears (Grou)	13.365	14.445	14.406	17.149	18.051
Gast (Grou)	5.500	7.200	8.500	13.838	14.919
Totaal	120.905	131.945	128.250	146.633	146.461

Aantal overtochten met pontjes

Onderzoek naar Friese natuurgebieden

In 2017 heeft het NBTC/NIPO research een bezoekersonderzoek gedaan naar natuur- en recreatiegebieden in Friesland. In dit rapport wordt inzicht gegeven in de omvang en de structuur van het bezoek aan 38 natuurgebieden in de provincie Friesland. Dit zijn verschillende soorten gebieden zoals bos, strand, natuurgebieden en recreatieplassen. Het onderzoek is uitgevoerd door NBTC-NIPO Research in opdracht van Staatsbosbeheer en in nauwe samenwerking met Natuurmonumenten, It Fryske Gea en Recreatieschap Marrekrite. Voor dit onderzoek zijn respondenten online benaderd. De resultaten zijn herwogen, zodat ze een representatief beeld weergeven van de Nederlandse bevolking.

De conclusies voor Nationaal Park De Alde Feanen zijn als volgt:

- Het Park heeft 491.160 bezoeken per jaar. Met dit aantal bezoeken zit het park in de top 10 van Friesland, samen met gebieden zoals het Lauwermeer, de Groene Ster, Gaasterland en Beetsterzwaag.
- 34% van de bezoekers komt van buiten de provincie: dit is een hoog percentage ten opzichte van de andere gebieden in Friesland. Hiermee scoort het NP De Alde Feanen naast de Waddeneilanden in de top 5 van gebieden in Friesland.
- Gemiddeld geeft een bezoeker €7,30 per bezoek uit. Dit betekent een totale omzet van rond de 3,5 miljoen.
- Een kwart van de bezoekers bezoekt ook de horeca
- Aan activiteiten zijn wandelen en varen favoriet
- De grootste drijfveer om naar het gebied te komen is voor het grootste deel genieten van natuur en landschap
- In de top drie van waardering voor het gebied staan (1) informatie ter plaatse over natuur, landschap, cultuurhistorie, (2) rust- en observatiepunten en (3) aanwezigheid wild/bijzondere planten

In bijlage 2 zijn de schema's weergegeven van het totaal aan resultaten voor het Nationaal Park.

Conclusie monitoring

In de breedte is stabilisatie van de deelname aan georganiseerde activiteiten zichtbaar en een lichte stijging van de bereikbaarheid/zichtbaarheid op de website en sociale media. Het aantal vrije bezoeken over water lijkt een stijgende tendens te hebben. Zowel bij brugtellingen, luchtfoto's als pontjes is de afgelopen jaren een stijging zichtbaar. Dit is niet naar absolute cijfers en verhoudingen te vertalen, daar zijn de cijfers niet betrouwbaar voldoende voor. Een trend is wel zichtbaar. De landelijk trend laat een daling van waterrecreatie zien. Uit recente onderzoeken (o.a. Waterrecreatie Advies, augustus 2016) blijkt dat na de eeuwwisseling deze trendbreuk zichtbaar is.

De snelle groei van de 80-er en 90-er jaren is afgevlakt en kwam tot stilstand. Er kwamen wel schepen bij, maar het saldo was negatief. Er verdwenen schepen naar andere gebieden en naar het buitenland. Ook werd een deel gesloopt (gedemonteerd en gerecycled). Ook het aantal overnachtingen van passanten daalt landelijk sinds 2003. Vooral in de grotere schepen en de overnachtingen op het water is sprake van krimp. De trend verplaatst zich meer naar kleinere vaartuigen en dagrecreatie. Die worden in dit soort tellingen niet meegenomen.

Het onderzoek van NBTC/NIPO research laat een heel mooi beeld van het gebied zijn. Dit toont de meerwaarde van het gebied in de sociaal economische situatie van de regio. Jammer is wel dat dergelijke omvangrijke onderzoeken niet periodiek plaatsvinden.

Binnen het programma van EZ is in 2017 een pilot opgestart om via andere en meer betrouwbare parameters (onder andere big data) de monitoring van een dergelijk gebied uit te voeren. Het Nationaal Park De Alde Feanen participeert in dit project als pilot. Verder gaat de nieuwe website in 2018 live en gaan we werken met een sociale media strategie en een content kalender. We hopen dat dit onze digitale vindbaarheid ook ten goede komt.

Financieel

Balans per 31 december 2017

Opbrengsten:
In totaal hebben we in 2017 bijna €180.000 te besteden gehad. Dit betekent dat we de bijdrage van de provincie bijna hebben weten te verdubbelen. Een mooi resultaat.

ACTIVA	31 december 2017		31 december 2016	
Vlottende activa				
Vorderingen				
Overige vorderingen	15.570		6.070	
		15.570		6.070
Liquide middelen		71.331		59.241
Totaal activazijde		**86.901**		**65.311**

Subsidie:
Het lijkt alsof we minder subsidie hebben ontvangen dan begroot, maar hierin zitten transitiegelden die we eind 2016 hebben ontvangen en voor de begroting mee hebben genomen.

PASSIVA	31 december 2017		31 december 2016	
Vrij besteedbaar vermogen				
Stichtingskapitaal	58.039		48.566	
		58.039		48.566
Kortlopende schulden				
Overige schulden	28.862		15.005	
Overlopende passiva	0		1.740	
		28.862		16.745
Totaal passivazijde		**86.901**		**65.311**

Staat van Baten en Lasten over 2017

Kosten:
De stichting heeft conservatief begroot, waardoor verschillende posten niet volledig zijn uitgeput. Hierdoor ontstaat wel rust in de uitvoering en kunnen onverwachte uitgaven worden opgevangen.

	2017 realisatie	2017 begroting	2016 realisatie
Subsidiebaten	102.250	127.250	168.850
Sponsorbijdragen	52.576	63.250	1.750
Overige baten	22.447	34.300	10.769
Baten	**177.273**	**224.800**	**181.369**
Besteding baten met bijzondere bestemming	111.139	165.605	139.318
Overige lasten	45.942	47.875	31.853
Activiteitenlasten	**157.081**	**213.480**	**171.171**
Bruto exploitatieresultaat	**20.192**	**11.320**	**10.198**
Kantoorkosten	5.970	5.347	6.921
Algemene kosten	4.749	5.750	4.044
Beheerslasten	**10.719**	**11.097**	**10.965**
Resultaat	**9.473**	**223**	**-767**
Bestemming resultaat:			
Stichtingskapitaal	9.473	223	-767
	9.473	**223**	**-767**

Conclusie:
In 2017 is de stichting mooi binnen haar begroting gebleven. Op enkele posten er iets overheen, maar op anderen ook weer iets minder. We merken dat het opbouwen van sponsorschap en werven van projecten voor fondsen langzaam loopt. Het opbouwen van een netwerk hiervoor is in volle gang, maar heeft tijd nodig.

Bijlage 1: criteria nieuwe standaard Nationale Parken

Procedureel

A1. De hieronder weergegeven aanvullende criteria zullen zo spoedig mogelijk (beoogd was 1 januari 2018) in werking treden op nader te besluiten wijze.

A2. Elk aanwijzings- of intrekkingsbesluit (conform artikel 8.3 Wet Natuurbescherming) zal worden genomen slechts na raadpleging van een daartoe benoemde deskundigencommissie. De deskundigencommissie zal de Minister haar advies geven voor elk nieuw aanwijzingsbesluit. Tevens zal haar advies worden betrokken bij elke (her)beoordeling.
De conclusie van het advies van de deskundigencommissie kan (uiteraard met nadere motivering) slechts drieledig zijn:
a. Een nationaal park voldoet. Dit is een positief advies, waardoor aanwijzing in de rede ligt,
b. Een nationaal park voldoet nog niet, waarbij wordt aangeven op welke terrein(en) er nadere actie of resultaat is gewenst, maar waarbij verwacht mag worden dat die acties en resultaten op termijn haalbaar zullen. Dit is ook een positief advies, maar aanwijzing of intrekking is een bestuurlijke afweging van beide bevoegde partijen (provincie(s) en Rijk),
c. Een nationaal park voldoet niet en een andere conclusie is niet te verwachten. Dit is een negatief advies, waardoor afwijzing in de rede ligt.
Indien de commissie ten aanzien van een specifiek nationaal park in de loop van de tijd meerdere adviezen uitbrengt die leiden tot de conclusie zoals genoemd onder b, dan zal aangegeven moeten worden door de commissie in hoeverre er progressie wordt gemaakt ten opzichte van het vorige advies en in welke mate. Hierbij geld dat maximaal twee maal achtereen een advies mag verschijnen zoals genoemd onder b. daarna moet de commissie concluderen of een nationaal park voldoet (conform a) of niet voldoet (conform c). We gaan er overigens vanuit dat in 2030 de meeste van de dan bestaande nationale parken volledig zullen voldoen en hooguit een enkeling nog niet geheel voldoet.

A3. De minister zal elke zes jaar elk nationaal park (her)beoordelen met een advies van de deskundigencommissie (conform artikel 2 hierboven).

A4. Ten aanzien van de nationale parken die voor 2017 reeds zijn aangewezen, geldt dat de minister voor 1 januari 2024 uiterlijk op basis van een positief advies van de deskundigencommissie moet besluiten of deze de status nationaal park wil handhaven.

Inhoudelijke Criteria

Criterium 1: het nationaal park heeft een natuurlijke omvang die wordt bepaald door de begrenzing van een aaneengesloten landschaps-ecologische of landschappelijke eenheid waarbinnen één of meerdere natuurkernen liggen waarvan er ten minste één een omvang heeft van minimaal 1000 ha.
over het algemeen substantieel groter zal zijn dan de nationale parken zoals die voor 2017 zijn aangewezen.

Criterium 2: Het nationaal park kent in haar gebied meerdere en/of samenhangende ecosystemen met duurzaam functionerende abiotische en biotische relaties. In de natuurkernen komen natuurlijke processen op grote schaal voor. In het gebied zijn significante macrogradiënten binnen en tussen landschapstypen en tussen natuur, half-natuur en duurzaam beheerd productielandschap.

Criterium 3: De natuurwaarden (ecosystemen, dier- en plantensoorten en habitats), cultuurhistorische waarden en landschappelijke waarden die zich bevinden binnen het gebied van het nationaal park zijn binnen Nederland en/of internationaal onderscheidend.

Criterium 4: De natuur-, cultuurhistorische en landschapswaarden laten een zodanige samenhang zien dat de identiteit van het gebied versterkt wordt.

Criterium 5: Een nationaal park onderscheidt zich van andere nationale parken door de ontwikkeling van een gebiedseigen merk welke past bij de waarden en het karakter van het gebied en de ruimtelijke begrenzing. De ruimtelijke inrichting van het nationaal park, de beleefbaarheid en toegankelijkheid en herkenbaarheid voor de binnen- en/of buitenlandse bezoekers zijn hiermee in overeenstemming gebracht.

Criterium 6: Het nationaal park is zichtbaar verbonden met de stakeholders (eigenaren, beheerders, overheden, bewoners en ondernemers) van het gebied op een dusdanige wijze dat de regionale gemeenschap zich identificeert met het gebied en er trots op is en de waarde ziet van het instandhouden en verbeteren van het nationaal park. Het nationaal park draagt bij aan de sociaal-economische ontwikkeling en de leefbaarheid voor de regionale gemeenschap.

Criterium 7. Het nationaal park onderneemt planmatig activiteiten op het gebied van educatie
Toelichting: Aanbevelingen voor goede acties in dit kader zijn:
a. nationale parken hebben een planmatige aanpak van educatieve programma's voor kinderen en volwassenen van de verschillende doelgroepen van het gebied.
b. kennis op het vlak van educatieve concepten wordt actief gedeeld binnen netwerken in en tussen de nationale parken
c. educatieve programma's vertalen de verhalen van het gebied, en werken volgens het principe hoofd, hart en handen.
d. educatieve programma's hebben een relatie met de andere hoofddoelstellingen van het nationaal park -waaronder wetenschappelijke onderzoek- om daarmee draagvlak te creëren.

Criterium 8: Het nationaal park stimuleert activiteiten op het gebied van wetenschappelijke onderzoek

Criterium 9: Het nationaal park heeft een duidelijke en wervende ambitie waarmee invulling wordt gegeven aan het streefbeeld van nationale parken. De ambitie bevat richtinggevende visies en principes over gewenste ontwikkelingen in het gebied.

Criterium 10: Een nationaal park stelt een plan op voor duurzaam toerisme om de kwaliteit van de toeristische producten en infrastructuur te verbeteren en tevens het behoud van de wezenlijke kenmerken van de natuur in het nationale park te borgen.

Criterium 11: Het bestuur draagt er zorg voor dat de bescherming, het beheer en de (sociaaleconomische) ontwikkeling van het gebied in samenhang plaatsvindt. Het bestuur draagt tevens zorg voor de ontwikkeling en implementatie van het gebiedseigen merk . Het bestuur van het nationaal park opereert slagvaardig en daadkrachtig en beschikt over legitimiteit en mandaat.

Criterium 12: Het bestuur van het Nationaal park maakt periodiek een Uitvoeringsagenda. De agenda bevat concrete activiteiten van het Nationaal park, die gekoppeld zijn aan concrete doelen. Na afloop van de gekozen periode moeten ook de concreet bereikte resultaten worden gedeeld.

Bijlage 2: resultaten NP De Alde Feanen uit bezoekersonderzoek Natuurgebieden in Friesland

